

AIKUISTEN MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA OMAEHTOISESTA KOTOUTUMISKOULUTUKSESTA

Lilia Slivinskaia

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Slivinskaia, Lilia. Aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kokemuksia omaehtoisesta kotoutumiskoulutuksesta. Helsinki, kevät 2015, 44 s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa POLKU – ammatillista suomen kieltä aikuisille maahanmuuttajille -koulutuksen opiskelijoiden kokemuksista oppimisen ja arjen haasteista, joihin tarvitaan tukea. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään opiskelijoiden kotoutumiseen liittyvän ohjauksen, neuvonnan ja tuen mahdollisia kehittämistarpeita maahanmuuttajakoulutuksessa.

Tutkimus oli laadullinen. Tutkimusaineisto koostui Stadin aikuisopiston Koskelantien toimipaikan POLKU-koulutuksen opiskelijoiden haastatteluista. Opiskelijat olivat aloittaneet koulutuksen syksyllä 2014 ja osa ryhmästä pääsi tammi-kuussa 2015 ammatilliseen koulutukseen. Tutkimusaineisto kerättiin talvella 2015. Yksilöhaastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Haastatteluaineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Haastatteluihin osallistui seitsemän opiskelijaa.

Tutkimuksessa nousi esiin, että suomen kielen oppiminen on opiskelijoiden ensisijainen tavoite POLKU-koulutuksessa. Koulutus on lähes ainoa paikka, jossa opiskelijat käyttivät suomen kieltä säännöllisesti. He eivät puhuneet suomea kotona, eikä monella ollut suomalaisia tuttavita. Opiskelijat toivoivat kontakteja suomalaisiin sekä pitkään Suomessa asuneisiin maahanmuuttajiin. Tutkimuksessa kävi ilmi, että opiskelijoilla olisi tuen tarvetta sopivan jatko-opiskelupaikan löytämisessä ja koulutukseen hakemisessa sekä TE-palveluissa asioinnissa. Haastateltavat nostivat esille työelämäjakson tärkeyden opinnoissa. He kertoivat, että on vaikea löytää työharjoittelupaikkaa, jossa olisi mahdollista kehittää suomen kielen taitoja. Haastateltavat nostivat esille myös sosionomiharjoittelijalta saadun tuen opiskelussa ja suomalaiseen kulttuuriin tutustumisessa. He toivoivat, että tällainen tukihenkilö olisi jatkossakin käytettävissä. Lisäksi haastateltavat kokivat, että opiskelijaryhmällä oli tärkeä rooli opinnoissa jaksamisessa sekä opiskelun mielekkääksi kokemisessa.

Asiasanat: maahanmuuttajat, kotoutuminen, POLKU-koulutus, kotoutumiskoulutus.

ABSTRAKT

Slivinskaia, Lilia. Adult immigrant students' experiences of self-motivated integration training. 44 p., 3 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2015. Diaconia University of Applied Sciences. Degree programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of the study was to obtain information from the students of the POLKU professional Finnish language training for adult immigrants about their experiences of learning and everyday challenges in which they need support. The study aims to find out what kind of possible integration-related guidance, counseling and support may be developed for immigrant students.

The study material consisted of interviews of the students of the POLKU training at Helsinki adult education Koskelantie office; Finland. The study was qualitative. The students were engaged in training in the autumn of 2014, and a part of the group reached in January 2015 for the vocational training. The research data were collected during the winter of 2015. Individual interviews were carried out in the form of theme interviews. Interview data were analyzed by the method of Thematic Analysis. Seven students took part in the interviews.

The study reveals that the Finnish language learning is the primary goal of students of the POLKU training. POLKU training is almost the only place where students use the Finnish language on a regular basis. They do not speak Finnish at home, and do not have many Finnish acquaintances. Students would like to have more contacts with Finnish people as well as with immigrants who have lived in Finland for a long time. The study also reveals that the students needed support in finding a suitable place of learning and further training and in using TE-Office services. The interviewees raised the importance of internship. However, they told that it is difficult to find internship places, where it would be possible to develop Finnish language skills. The interviewees pointed out the real support from the Social Services trainees at POLKU training in learning and acquainting of the Finnish culture. They hoped that such support would be continued. In addition, interviewees felt that the student's group has an important role in the successful learning process, as well as in getting of the meaningful experience of learning.

Keywords: immigrants, integration, SAFETY training, integration training
SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA	8
3 KOTOUTUMINEN SUOMEEN	10
3.1 Kotoutuminen	10
3.2 Sosiaalinen integraatio ja osallistuminen.....	11
4 MAAHANMUUTTAJIEN KOULUTUS.....	14
4.1 Kotoutumiskoulutus	14
4.2 Kielitaidon merkitys kotoutumisessa.....	15
4.3 Koulutukseen liittyvä ohjaus	17
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
5.1 Stadin aikuisopisto.....	19
5.2 Tutkimuskysymykset	20
5.3 Tutkimusmenetelmä	20
5.4 Aineiston keruu.....	21
5.5 Aineiston analysointi.....	22
6 TUTKIMUSTULOKSET	23
6.1 Vastaajien taustatiedot	23
6.2 Hyvinvointi ja jaksaminen opinnoissa	23
6.2.1 Hyvinvointi	23
6.2.2 Haasteet opiskelussa.....	24
6.2.3 Tuki opiskelussa	25
6.3 Ohjauksen, neuvonnan sekä tuen tarpeet.....	26
6.3.1 Jatko-opiskelupaikka.....	27
6.3.2 TE-palveluissa asiointi	28
6.3.3 Vertaistuki	28
6.4 Tukimuotojen kehittäminen.....	29
6.5 Yhteenveto	30
7 POHDINTA	31

7.1 Tulosten pohdinta ja johtopäätökset.....	31
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	35
7.3 Ammatillinen kasvu.....	36
LÄHTEET	37
LIITE 1: Teemahaastattelurunko.....	42
LIITE 2: Haastattelupyyntö.....	43
LIITE 3: Suostumus haastatteluun	44

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kokemukset omaehtoisesta kotoutumiskoulutuksesta tukimuotojen kehittämisen näkökulmasta.

Aihe on ajankohtainen, koska maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut nopeasti 1990-luvulta alkaen. Vuonna 1990 Suomeen muutti 13 558 henkilöä, kun taas vuonna 2013 heitä muutti maahan jo 31 941. Vuonna 2013 Suomessa oli 20 7511 ulkomaan kansalaista. (Tilastokeskus 2014.)

Vuoteen 2015 ulottuvassa valtion kotouttamisohjelmassa keskeinen tavoite on maahanmuuttajien osallisuuden lisääminen yhteiskunnan kaikilla sektoreilla, erityisesti työelämässä ja koulutuksessa (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 11). Maahanmuuttajien työelämään ja koulutukseen sijoittuminen sekä yhteiskuntaan integroituminen edellyttävät puolestaan riittävää kotimaisen kielen taitoa (Opetusministeriö 2009, 14).

Ajatus opinnäytetyön aiheesta syntyi, kun olin harjoittelujaksolla Stadin ammat-
tiopiston Koskelantien toimipaikan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutuk-
seen valmistavassa koulutuksessa Mavassa keväällä 2014. Harjoittelutehtäviin
kuului maahanmuuttajaopiskelijoiden henkilökohtainen ohjaus. Ohjaustilanteis-
sa havaitsin, kuinka motivoituneita opiskelijat ovat oppimaan suomea ja pääse-
mään jatkokoulutukseen tai töihin. Havaitsin myös, miten vaikea maahanmuut-
tajien oli esimerkiksi löytää sopivia koulutuspaikkoja, ymmärtää monimutkaisia
ohjeita lomakkeiden täyttämiseen, täyttää hakemuksia. Omat havainnot ja Ma-
van opettajien kanssa käydyt keskustelut harjoittelun aikana ovat saaneet minut
kiinnostumaan aiheesta.

Koskelantien toimipaikassa Mava loppui vuoden 2014 toukokuussa. Muissa
toimipaikoissa se loppuu kevääseen 2015 mennessä. Tällä hetkellä Stadin ai-
kuisopistossa järjestetään POLKU – ammatillista suomen kieltä aikuisille maa-

hanmuuttajille -koulutusta. Opetusta POLKU-ryhmässä toteutetaan aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman mukaan.

Opinnäytetyön aihe vastaa sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseja. Aiheeseen perehtyminen vahvistaa eettistä osaamista, asiakastyön osaamista sekä kriittistä ja osallistuvaa yhteiskuntaosaamista. Asiakastyön osaamisen kannalta aihe lisää ymmärrystä eri maahanmuuttajaryhmien edustajien tarpeista sekä osaamista luoda asiakkaan osallisuutta tukeva ammatillinen vuorovaikutussuhde. Sosionomin (AMK) tulee edistää tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkiä huono-osaisuuden ehkäisemiseen. Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kannalta opinnäytetyö lisää osaamista tukea maahanmuuttajien osallisuutta sekä kykyä osallistua vaikuttamistyöhön. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010.)

2 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

Maahanmuuttaja on Suomeen muuttanut henkilö. Tämä käsite koskee kaikkia eri perustein muuttaneita henkilöitä. Maahanmuuttajataustainen on ensimmäisen tai useamman polven maahanmuuttaja. (Opetusministeriö 2009, 39.)

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut nopeasti 1990-luvulta alkaen. Ulkomaan kansalaisia oli Suomessa vuoden 2012 lopussa kaikkiaan 195 511 henkilöä. Ulkomaan kansalaisten osuus oli 3,6 % väestöstä. Vieraskielisiä oli vuoden 2012 lopussa 266 949 henkilöä eli 4,9 % koko väestöstä. Maakunnittain tarkasteltuna vieraskielisten osuus oli korkein Uudellamaalla (9,3 %), Ahvenanmaalla (6,1 %) ja Varsinais-Suomessa (5,1 %). Vieraskielisten osuus väestöstä oli matalin Etelä Pohjanmaalla (1,6 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla (1,9 %). Maahanmuuton määrällinen keskittyminen on voimakasta. Pääkaupunkiseudun asukkaista 11,8 % oli vieraskielisiä. Syntymämaan perusteella tarkasteltaessa Suomessa asui vuoden 2012 lopussa 285471 ulkomailla syntynyttä henkilöä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013.)

Valtaosa maahanmuuttajista tulee Suomeen parhaassa työiässä (VATT 2014, 32). Kuitenkin maahanmuuttajien työttömyysaste on kolminkertainen kantaväestöön verrattuna sekä riski joutua työttömäksi on suurempi kuin muulla väestöllä. Vuonna 2011 työ- ja elinkeinotoimistojen asiakkaina oli yhteensä 15 600 työttömäksi työnhakijaksi luettavaa kotoutumistukea saavaa maahanmuuttajaa. Kunnallisissa kotoutumispalveluissa asioi myös työvoiman ulkopuolella olevia maahanmuuttajia. (Sisäministeriö 2013, 8.)

Suomeen muuttaa hyvin monenlaisia ihmisiä korkeasti koulutetuista kielitaitoisista luku- ja kirjoitustaidottomiin henkilöihin sekä työn takia muuttavista pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin (Castaneda, Rask, Koponen, Mölsö, & Koskinen 2012). Yleisimpiä Suomeen muuton syitä tänä päivänä ovat perhe (32 %), työ (25 %), opiskelu (27 %) sekä kansainvälinen suojelu (13 %) (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. A).

Muuhun Suomen väestöön verrattuna maahanmuuttajien ikärakenteen havaittiin olevan nuorempi, perusasteen jälkeinen koulutus puuttui useammin, työttömyysaste oli suurempi ja tulot olivat pienemmät. Työttömyys ja pienituloisuus liittyvät usein erilaisiin hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin tai ennakoivat niitä. (Castaneda ym. 2012, 14.)

Maahanmuuttajien elämäntilanteet Suomessa ovat hyvin erilaisia. Useat heistä osallistuvat yhteiskunnalliseen toimintaan kantasuomalaisten tavoin, mutta moni jää vaille sitä tukea ja apua, mitä uuteen yhteiskuntaan integroituminen edellyttäisi. Maahanmuuttajilla on erilaisia toiveita uudessa kotimaassaan, mutta useimpia yhdistää toive paremmasta elämästä. (Ihamaki & Kaljonen 2014, 5.) Koettuun elämänlaatuun voivat erityisellä tavalla vaikuttaa myös maahanmuuttoprosessiin ja kotoutumiseen liittyvät tekijät, kuten elämänlaadun arvioiminen suhteessa lähtömaahan ja uudessa kotimaassa koettu syrjintä (Castaneda ym. 2012, 216–217).

3 KOTOUTUMINEN SUOMEEN

3.1 Kotoutuminen

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010).

Kotoutumislaisissa korostetaan maahanmuuttajien omaa roolia ja osuutta kotoutumisessa. Kotouttamisen sijaan laissa puhutaan kotoutumisesta. Kotoutuminen on luonteeltaan pitkäkestoista ja jatkuvaa. Varsinainen kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa, keskeisimmin arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, harrastuksissa ja työpaikoilla. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. B.)

Kotoutuminen on moniulotteinen prosessi, johon liittyy uusiin asioihin ja toimintatapoihin tutustumista sekä vanhan ja tutun jättämistä. Se, miten hyvin maahanmuuttaja ajan myötä löytää itselleen sopivan tasapainon kahden kulttuurin – vanhan ja uuden – välillä, olennaisesti vaikuttaa hänen hyvinvointiin. Etenkin alkuvaiheessa, joka kestää joskus useamman vuoden, on maahanmuuttajan toive sopeutua uuteen maahan suuri. Jos elämä ei ole esimerkiksi sosioekonomisista syistä kovin ongelmallista, kiinnostavat uuden asuinmaan tavat ja kieli alkuvaiheessa eniten. (Schubert 2013, 64–65.)

On tärkeää, että ihmisten tilanteet arvioidaan ja nähdään kokonaisvaltaisesti, heitä kuullaan ja heidän ongelmiinsa suhtaudutaan vakavasti ja tarjotaan konkreettista apua. On hyvä tiedostaa sekä yhteiskunnan rakenteista johtuvat erot, että arkipäivän syrjäintäkokemukset. Asunnon ja toimeentulon järjestäminen sekä neuvot ja tuki arkipäivän asioissa ovat peruslähtökohtia kotoutumiselle. (Anis 2013, 156.)

Melkein kaikki maahanmuuttajat tarvitsevat ohjausta ja neuvontaa asettautessaan uuteen asuinmaahan. Viranomaiset vastaavat ohjauksen ja neuvonnan saatavuudesta. (Huttunen ym. 2014, 12.) Kotouttamisella tarkoitetaan viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä, voimavaroja ja palveluja sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamista muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä (Opetusministeriö 2009, 39). Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Näitä toimenpiteitä ovat alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutus. (Helsingin kaupunki 2014.)

Maahanmuuttajien saattaminen suomalaisen yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi edellyttää monen sektorin ja toimijan välistä yhteistoimintaa. Monialainen ja -ammattillinen yhteistyö kuuluukin oleellisena osana kotouttamistyöhön. Myös kotoutumislaki edellyttää viranomaisten kehittävän kotouttamiseen liittyvää monialaista yhteistyötä. Paikallistasolla tähän yhteistyöhön osallistuvat kunta (erityisesti hallinnon ja peruspalvelujen edustajat), TE-toimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt sekä oppilaitokset. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. C.)

Pöyhönen, Tarnanen, Kyllönen, Vehviläinen ja Rynkänen (2009, 64) korostavat integroitumisen moninaisuutta: jollekin se on työllistymistä, toiselle yleisempää arjessa pärjäämistä. Joku taas on mielestään kotoutunut, kun hänellä on ystäviä. Toisella on koti siellä, missä hän on onnellinen. Integroituminen ei ole yksisuuntaista, vaan myös valtaväestö on keskellä kotoutumisprosessia.

3.2 Sosiaalinen integraatio ja osallistuminen

Kotoutumisen aste ja sen onnistuminen vaikuttavat maahanmuuttajien sosiaaliseen aktiivisuuteen ja osallistumiseen, sillä uuden kotimaan ympäristö ja yhteiskunta määrittelevät sosiaalisen toimimisen mahdollisuudet. (Castaneda ym. 2012, 227).

Työ ja koulutus ovat keskeisiä instituutioita, joiden kautta maahanmuuttajasta voi tulla osa yhteiskuntaa. Työllistyminen on tärkein maahanmuuttajien kotoutumista edesauttava tekijä. Lemetyinen ja Riusala (2004, 12) toteavat, että on turha puhua kotoutumisesta, ellei ole olemassa todellisia työllistymismahdollisuuksia. Maahanmuuttajien kynnys työelämään on kuitenkin erityisen korkea monesta eri syistä: suomen kielen taito voi olla vielä puutteellinen, ammattitaito ei vastaa suomalaisten työmarkkinoiden vaatimuksia, työnantajilla ja työyhteisöllä voi olla ennakkoluuloja maahanmuuttajaa tai hänen osaamistaan kohtaan.

Tutkimusten mukaan sosiaalinen osallistumisen ja erityisesti osallistumisen myötä syntyvät sosiaaliset suhteet edistävät työllistymistä. Mikäli sosiaalinen osallistuminen tapahtuu ensisijassa vain maahanmuuttajayhdistyksissä, työllistämistä edistävät vaikutukset ovat mahdollisesti pienemmät. Mikäli osallistuminen tapahtuu ensisijassa oman ryhmän sisällä, on sen vaikutus hyvin erilainen kuin jos osallistumisen kohteena olisi järjestö- ja yhdistystoiminta oman yhteisön ulkopuolella. (Castaneda ym. 2012, 227.)

Eloholma ja Kauppila (2012, 97) toteavat, että opiskeluryhmällä on maahanmuuttajaopiskelijoille suuri merkitys. Sen lisäksi, että ryhmästä on saanut ystäviä ja tukea, ryhmä tukee suomen kielen oppimista opiskelijoiden joutuessa puhumaan suomen kieltä opiskelijoiden eri äidinkielten takia. Kotoutumista Suomeen voi myös ajatella edistävän ajan viettäminen samassa tilanteessa olevien ihmisten kanssa.

Monikulttuuriset kohtaamiset ja vertaistuki myös Kaljosen mukaan (2014, 27) ovat merkityksellisiä. Niistä saa apua ja neuvoa elämiseen, työelämään osallistumiseen ja kielen opiskeluun. Ne vahvistavat sosiaalista integroitumista uuteen yhteiskuntaan ja rohkaisevat vuorovaikutukseen kantaväestön kanssa. Mutta myös ilman kontakteja kantaväestöön sosiaalista integroitumista uuteen yhteiskuntaan ei voi tapahtua. Vertaisilta oppii maahanmuuttajien tapoja mutta suomalaisilta oppii suomalaisia toimintatapoja ja suomen kieltä. Suomalaisiin on kuitenkin Kaljosen mukaan kovin vaikea saada kontaktia.

Sosiaalisen integraation toteutuminen uudessa yhteiskunnassa liittyy maahanmuuttajan käsitykseen ja tunteeseen siitä, pystyykö hän olemaan osallinen yhteiskunnallisessa elämässä ja tuleeko hän kuulluksi uudessa elinympäristösään. Kaljosen tutkimuksessa maahanmuuttajat korostivat suomalaisen individualistisen kulttuurin ja lähtömaansa yhteisöllisen kulttuurin välisiä eroja. Sosiaalisen integroitumisen kannalta heidän suurin toiveensa oli, että he kykenisivät – suomen kielen oppimisen ja työn saannin lisäksi – solmimaan enemmän sosiaalisia suhteita suomalaisen kantaväestön kanssa. He toivoivat, että suomalaiset suhtautuisivat heihin avoimemmin ja ennakkoluulottomammin. (Kaljonen 2014, 33.)

Kaljonen (2014, 33) korostaa artikkelissaan, että kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien kohtaaminen ja sen kautta toteutuva sosiaalinen integroituminen uuteen yhteiskuntaan vahvistaisi maahanmuuttajien uudenlaisen identiteetin rakentamista ja tarjoaisi tärkeitä uuteen yhteiskuntaan kuulumisen kokemuksia. Erilaiset osallisuuden ja kuulumisen kokemukset toimisivat parhaimmillaan vastavoimana maahanmuuttajien hyvinvointia uhkaaville juurettomuuden, yksinäisyyden ja syrjäytyneisyyden tunteille.

4 MAAHANMUUTTAJIEN KOULUTUS

Aikuisten maahanmuuttajien kotouttamisen keskeisenä välineenä Suomessa on koulutus, joka ensivaiheessa on kieli- ja kotoutumiskoulutusta (Arola 2013, 62). Aikuisille on tarjolla muun muassa perusopetusta, työllistämiskursseja ja projektiluonteisia kursseja, ammattiin valmistavaa opetusta sekä kielitaidon kartuttua toisen asteen ja korkea-asteen opintoja. (Joki 2013, 237.)

Kurosen ja Savuahon (2006, 120) mukaan koulutuksella on keskeinen merkitys maahanmuuttajille. Kotoutumiskoulutuksen päälle rakentuva koulutus voi olla avain todellisten ja pysyvien työpaikkojen löytymisessä. Avoin ja yksilöllinen kohtaaminen, arvostukseen perustuva vuorovaikutus ja riittävän ajan antaminen on myös koulutuspalvelujen onnistumisen edellytys maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisessa. Koulutusorganisaatioilla tulisi olla rooli paitsi palvelujen tuottajana, niin myös aktiivisena kumppanina maahanmuuttajatyötä toteuttavassa verkostossa.

4.1 Kotoutumiskoulutus

Kotoutumiskoulutuksella tarkoitetaan koulututusta, jonka tavoitteena on edistää ja tukea maahanmuuttajien työllistymistä ja muuta kotoutumista. Kotoutumiskoulutuksen tehtävänä on antaa aikuiselle maahanmuuttajataustaiselle henkilölle sellaiset kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet, joiden avulla hän pystyy selviytymään jokapäiväisen elämän tilanteissa uudessa ympäristössään, toimimaan työelämässä, hakeutumaan jatkoopintoihin sekä toimimaan suomalaisen kansalaisyhteiskunnan aktiivisena jäsenenä. (Opetusministeriö 2009, 39.)

Lain kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) mukaan kotoutumiskoulutusta järjestetään oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Kotoutumiskoulutus voidaan toteuttaa myös omaehtoisena opiskeluna. Työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestettä-

vään kotoutumiskoulutukseen voivat osallistua työttömät tai työttömyysuhan alaiset henkilöt. Myös työssä olevat voivat tietyissä tilanteissa hakeutua koulutukseen. Opiskelijat voivat hakeutua omaehtoiseen opiskeluun oman harkintansa mukaan, opiskelusta on kuitenkin sovittava TE-toimiston kanssa kotoutumissuunnitelmassa ennen opintojen aloittamista niissä tilanteissa, joissa opiskelaan kotoutumistuella. (OPH 2012, 8.)

Kotoutumiskoulutus koostuu suomen tai ruotsin kielen ja viestintätaitojen (30–40 opintoviikkoa), työelämä- ja yhteiskuntataitojen (15–25 opintoviikkoa) sekä valinnaisten opintojen sisällöistä sekä ohjauksesta (5 opintoviikkoa). Ohjausta toteutetaan ryhmä-, pienryhmä- sekä yksilöohjauksena. Työelämä- ja yhteiskuntataitojen opintoihin tulee sisällyttää yksi tai useampia työelämäjaksoja, joiden yhteinen laajuus on vähintään kuusi opintoviikkoa. Koulutuksen suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijan koulutustarpeiden mukainen opintopolku. Kotoutumiskoulutus voidaan jakaa moduuleihin, joilla tarkoitetaan opintojaksoja, joiden kesto ja etenemisnopeus voivat vaihdella eri opintopoluilla. Kotoutumiskoulutus voi koostua 2–5 moduulista. (OPH 2012, 12.)

Kotoutumiskoulutuksen alussa opiskelijalle tehdään lähtötason arviointi, jonka perusteella opiskelija ohjataan sopivalle opintopolulle: peruspolku, hitaasti etenevien polku, nopeasti etenevien polku. Lähtötason arvioinnin tuloksia hyödynnetään opiskelun henkilökohtaistamisessa sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnassa. Lähtötason arvioinnissa selvitetään opiskelijan lukua ja kirjoitustaito, suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito, aiempi opiskelu- ja työkokemus, nykyinen elämäntilanne sekä omat työllistymis- ja koulutustavoitteet. (OPH 2012, 13–14.)

4.2 Kielitaidon merkitys kotoutumisessa

Kohdemaan kielitaidon kehittämisen on monessa tutkimuksessa todettu edistävän integraatiota, sillä se mahdollistaa yhteiskunnan toimintaan osallistumisen, opiskelun sekä työnteon. Eloholman ja Kauppilan maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavaa koulutusta koskevan tutkimuksen tulosten pe-

rusteella opiskelijat tulevat Mava-koulutukseen juuri kielitaitoa kehittääkseen ja he pitävät kieliopintoja koulutuksen tärkeimpänä ja hyödyllisimpänä osana. Opiskelijat kokevat kielen opiskelun tärkeäksi, sillä he eivät koe kielitaitonsa ennen koulutusta olleen tarpeeksi hyvä työelämää tai opiskelua ajatellen. (Eloholma & Kauppila 2012, 95.)

Opiskelijat näkevät kielitaidon myös mahdollistavan kanssakäymisen suomalaisten kanssa. Puhuessaan parempaa suomen kieltä kontaktien ja ihmissuhteiden muodostaminen helpottuu. Suomen kielen osaaminen nähdään tärkeäksi myös sen takia, että se tekee mahdolliseksi omatoimisen toiminnan arkielämässä. Opiskelijat eivät puhu suomea kotona eikä monella ole suomalaisia tuttavuuksia, joten suomen kielen käyttäminen rajoittuu arjessa eteen tuleviin kohtaamisiin esimerkiksi kaupassa tai virastoissa. Koulutuksessa opiskelijat puhuvat jatkuvasti suomen kieltä ryhmän koostuessa erikielisistä opiskelijoista, jolloin suomen kieli on luonnollinen yhteinen puhekieli. (Eloholma & Kauppila 2012, 95–96.)

Toisaalta selvityksessä maahanmuuttajien kielikoulutuksesta kotoutumiskoulutuksessa oli todettu, että luokahuonelahtoinen ja kielioppiin keskittyvä opetus tapa ei harjaannuta kielenkäyttöön. Se voi myös sosiaalistaa kurssikierteeseen. Koulutuksen järjestämisessä tulisi miettiä ratkaisua, joilla se saattaisiin vastamaan mahdollisimman hyvin koulutettavien tarpeita. Selvityksessä pidetään tärkeänä, että kotoutumiskoulutus on työelämänlähteistä ja että työelämänjakson aikana on mahdollista harjaannuttaa kielitaitoa autenttisessa ympäristössä. (Pöyhönen ym. 2009, 58–59.)

Myös Suokonaution tutkimuksesta tulee ilmi, että maahanmuuttajien koulutus usein tapahtuu liiaksi erillään muusta yhteiskunnasta ja tulijat ovat tekemisissä usein vain niiden opettajien kanssa, jotka ovat tottuneet tekemään työtä heidän kanssaan. Näin opiskelijat menettävät rohkeutensa lähteä ulkomaailmaan. (Suokonautio 2008, 114.)

4.3 Koulutukseen liittyvä ohjaus

Puukari ja Korhonen toteavat, että ohjauksen ja neuvonnan tarkoituksena on tukea ja edistää ihmisten mahdollisuuksia elää täysipainoista elämää monikulttuurisessa yhteiskunnassa. (Puukari & Korhonen 2013, 15–17.) Onnismaa näkee ohjauksen ja neuvonnan yksilöä tukevana keinona saavuttaa tavoitteita (Onnismaa 2007, 21). Huttusen ym. (2014, 13) mukaan ohjaus- ja neuvontatyön tarkoituksena on opastaa ihmistä toimimaan mahdollisimman itsenäisesti. He korostavat, että ohjaus ja neuvonta ovat omaa toimijuutta tukevia ja vahvistavia – rohkaisevia tai ”voimaannuttavia”.

Ohjaus on yksilöllinen ja käytännönläheinen ongelmanratkaisumenetelmä ja voimaantumisen väline, joka on ohjattavan tavoitteille rakentuvaa tukea, rinnalla kulkemista sekä kasvuun tai muutokseen saattamista. Monikulttuurinen ohjaus eroaa muusta ohjauksesta siinä, että ohjaaja ja ohjattava tulevat joko eri kulttuurista, edustavat erilaista etnistä ryhmää tai puhuvat eri kieltä äidinkielenään. Laajasti määriteltynä monikulttuurinen ohjaus on yhteiskunnallista, psykososiaalista ja psykologista tukea, joka auttaa ohjattavaa kotoutumaan ja sopeutumaan uuteen ympäristöön (Aarola 2013, 64–65.)

Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen perusteiden mukaan (OPH 2012, 21) opiskelija saa ohjauksessa tukea oman elämän hallintaan, opiskeluun ja oppimiseen sekä ammatinvalintaan. Ohjauksessa opiskelijalla on mahdollisuus selkiyttää omia valintojaan sekä suunnitella opiskelujensa sisältöjä ja rakennetta omien voimavarojensa mukaisesti. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan tavoitteet ja elämäntilanne ja autetaan löytämään hänelle itselleen sopivia ratkaisuvaihtoehtoja. Vastuu ratkaisuista on opiskelijalla itsellään. Opiskelija saa ohjausta ja tukea eri ongelmatilanteissa.

Syrjälän (2013, 253) mukaan ohjauksen kannalta haasteellisia ovat opiskelijoiden erilaiset koulutustaustat. On opiskelijoita, joilla on yliopisto-opintoja kotimaastaan, ja opiskelijoita, jotka ovat käyneet vain koraanikoulua. Oppimisvalmiudet ja tekniikka voivat olla todella erilaiset. Turtiainen (2013, 199–201) toteaa, että maahanmuuttajilla itsellään saattaa olla vaikeuksia hahmottaa, millaisia

realistisia tulevaisuuden toiveita voi olla ja millaista tukea olisi tarjolla. Jotta hän vastaanottaisi tiedon, tarvitaan positiivinen ja luottamuksellinen suhde tiedottajaan, sillä muuten informaatiota ei katsota päteväksi. Tiedon oikea-aikaisuus on myös tärkeä.

Maahanmuuttajien ohjaus vie paljon aikaa ja vaati kärsivällisyyttä, ammattitaitoa ja erityisosaamista. Erilaisten kulttuurien tuntemus ja maahanmuuttajan integroitumis- ja kotoutumisdynamiikan prosessinomainen ymmärtäminen ovat erityisosaamisen esimerkkejä. Myös suomalaisen kulttuurin ja suomalaisen yhteiskunnan rakenteet pitäisi olla selvillä, että ohjaustilanne onnistuu. Ohjaustilanteessa on tärkeä paikantaa, missä akkulturaatioprosessin vaiheessa maahanmuuttaja on, että vuorovaikutuksellinen suhde syntyisi. Ohjaajalla täytyy olla tietämystä eri kulttuureista, menetelmällisiä tietoja ja taitoja sekä työelämän tarpeiden tuntemista. (Pakarinen 2013, 282–293.)

Mitä lyhyemmän aikaa opiskelija oli asunut ja käynyt koulua Suomessa, sitä enemmän maahanmuuttajataustan katsottiin vaikuttavan opinnoissa etenemiseen ja keskeyttämisten syihin. Näiden opiskelijoiden keskeyttämisen keskeisiä syitä olivat opetuskielen vaikeudet, puutteelliset opiskeluvälmiudet, taloudelliset vaikeudet ja vaikea perhe- ja elämäntilanne. Riskin keskeyttää katsottiin olevan erityisen suuri niillä ensimmäisen polven maahanmuuttajaopiskelijoilla, jotka ovat asuneet ja käyneet koulua Suomessa vain muutaman vuoden, jotka ovat tulleet Euroopan ulkopuolisista maista ja joilla on vähäinen koulutausta omasta kotimaastaan. Keskeyttämiset liittyvät keskeneräiseen kotoutumisprosessiin. (Kilpinen 2009, 85.)

Keskeisessä roolissa keskeyttämisten ehkäisyssä oli erityisesti maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden mielestä opettaja. Selvitystyöhön osallistuneiden tahojen mielestä keskeyttämisiä ehkäistään suuntaamalla resursseja joustaviin ja opiskelijan yksilölliset tarpeet huomioiviin ohjaus- ja tukitoimiin sekä niihin hyviin käytäntöihin, jotka vahvistavat opiskelijan kielellisiä ja muita opiskeluvälmiuksia sekä ennen ammatillisten perusopintojen alkua että niiden aikana. (Kilpinen 2009, 84.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Stadin aikuisopisto

Stadin aikuisopisto on ammatillinen oppilaitos, joka tarjoaa ammatillista aikuis-koulutusta, oppisopimuskoulutusta sekä yritys- ja työelämäpalveluja. Nuorten ammatillisesta koulutuksesta vastaa Stadin ammattiopisto. Stadin aikuisopisto ja Stadin ammattiopisto muodostavat yhdessä Suomen suurimman toisen as-teen ammatillisen oppilaitoksen, jossa opiskelee noin 15 000 opiskelijaa. (Sta-din aikuisopisto 2014, 5.)

Stadin aikuisopisto järjestää toisen asteen koulutuksia maahanmuuttajille. Kou-lutuksia tuetaan suomen kielen opinnoilla. Suomen kieltä opiskellaan koko kou-lutuksen ajan ammattiopintojen ohessa. Keväällä 2015 on mahdollista hakea autoalalle, kone- ja metallialalle sekä kokkikoulutukseen. Maahanmuuttajille tarjotaan myös erimuotoisia toisen asteen koulutukseen valmistavia koulutuksia. Stadin aikuisopisto on järjestänyt muun muassa Maahanmuuttajien ammatilli-seen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta sekä POLKU-koulutusta. (Hel-singin kaupunki 2015 A.)

POLKU-koulutus on yhden vuoden kestävää kotoutumiskoulutukseen rinnastet-tavaa koulutusta. Opetusta POLKU-ryhmässä toteutetaan aikuisten maahan-muuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman mukaan. Koulutuksen jälkeen opiskelija voi hakea ammatilliseen aikuiskoulutukseen. (Helsingin kau-punki 2015 B.)

POLKU-koulutukseen hakevat aikuiset maahanmuuttajat, jotka osaavat lukea ja kirjoittaa latinalaisilla kirjaimilla ja jotka haluavat opiskella ammatin. Hakijoiden suomen kielen taitoja ja opiskeluvalmiuksia arvioidaan testin ja haastattelun perusteella. Koulutuksessa opiskelijat oppivat suomen kieltä, saavat yhteiskun-ta-, työelämä- ja kulttuuritietoa, tutustuvat ammatteihin ja ammatillisiin opintoihin ja tekevät jatkosuunnitelman ammatillisiin opintoihin. Koulutukseen kuuluu myös kieliharjoittelujakso. (Helsingin kaupunki 2015 B.)

5.2 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli saada tietoa Stadin aikuisopiston Koskelantien toimipaikan POLKU-koulutuksen maahanmuuttajaopiskelijoiden arjen haasteista, joihin tarvitaan tukea. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään opiskelijoiden kotoutumiseen liittyvän ohjauksen, neuvonnan ja tuen mahdollisia kehittämistarpeita maahanmuuttajakoulutuksessa. Aihe on ajankohtainen, koska maahanmuuttajien määrä Suomessa on jatkuvassa kasvussa ja maahanmuuttajaopiskelijoita on paljon eri oppilaitoksissa. Tavoitteena on aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden tukimuotojen kehittäminen heidän kokemustensa perusteella.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitkä tekijät vaikuttavat opiskelijoiden hyvinvointiin ja jaksamiseen opinnoissa?
2. Millaisia ohjauksen, neuvonnan sekä tuen tarpeita maahanmuuttajaopiskelijoilla on?
3. Kuinka opiskelijoiden tukimuotoja voisi kehittää kotoutumisen edistämiseksi?

5.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena, koska tutkimuksessa on pyritty selvittämään ihmisten ajatuksia ja kokemuksia. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran mukaan (2012, 161) kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Ajatellaan, että todellinen elämä on moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Lisäksi tutkimuksessa on enneminkin pyrkimyksenä löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2012, 161.)

Aineisto kerättiin teemahaastattelua käyttäen. Eskolan ja Vastamäen (2010, 28–29) mukaan teemahaastattelussa aihepiirit on etukäteen määrätty. Kaikki aihepiirit käydään haastateltavan kanssa läpi, mutta niiden järjestys ja laajuus vaihtelevat haastattelusta toiseen. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä ja se on lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47–48). Tässä tutkimuksessa haastattelun keskeisiksi teemoiksi muodostuivat hyvinvointi ja jaksaminen opinnoissa, ohjauksen neuvonnan sekä tuen tarpeet ja kehittämisideat (LIITE 1).

5.4 Aineiston keruu

Tutkimusaineisto koostuu Stadin aikuisopiston Koskelantien toimipaikan POLKU-koulutuksen opiskelijoiden haastatteluista. Opiskelijat olivat aloittaneet koulutuksen syksyllä ja osa ryhmästä pääsi jo tammikuussa ammatilliseen koulutukseen. Vastaukset perustuvat yksittäisten ihmisten kokemuksiin ja mielipiteisiin, tutkimustulokset eivät ole yleistettäviä.

Syksyllä 2014 oli tehty tutkimussuunnitelma, joka oli lähetetty Stadin aikuisopiston rehtorille tutkimuslupahakemuksen puollon pyynnön liitteenä. Opetusvirasto myönsi tutkimusluvan tammikuussa 2015. POLKU-ryhmän opettajalle oli lähetetty sähköpostiviesti, jotta hän voisi jakaa haastattelupyynnöjä opiskelijoille (LIITE 2).

Haastattelut toteutettiin Stadin aikuisopiston tiloissa, opiskelijoille tutussa paikassa. Viisi haastattelua tehtiin tammikuussa ja kaksi helmikuussa. Haastatteluissa noudatettiin haastattelurunkoa. Opiskelijoille oli kerrottu, että ei ole pakollisia kysymyksiä ja aiheista saa puhua vapaasti. Haastattelut olivat kestoaltaan 20–60 minuuttia. Tarkentavia kysymyksiä esitettiin tarvittaessa. Haastatteluihin osallistui seitsemän opiskelijaa. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Kolme haastattelua tehtiin venäjän kielellä, sen jälkeen käännettiin ja kirjoitettiin suomeksi.

5.5 Aineiston analysointi

Tutkimuksessa käytettiin ymmärtämiseen pyrkivää lähestymistapaa. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2012, 224) mukaan ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään tavallisesti laadullista analyysia ja päätelmien tekoa. Haastatteluiden tekemisen jälkeen haastattelut litteroitiin. Aineiston käsittely ja analysointi aloitetaan mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen. Tällöin aineistoa voidaan täydentää ja selventää tarvittaessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2012, 223–224.)

Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi (Tuomi & Sarajärvi 2004, 110). Haastatteluaineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että tarkastellaan aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastatettavalle. On odotettava, että ainakin lähtökohtateemat nousevat esiin. Sen lisäksi tulee tavallisesti muita teemoja. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 173) Teemoittelussa painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Lukumäärillä ei ole merkitystä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 95.)

Litteroitu ja tulostettu aineisto koodattiin käsin alleviivaamalla usein toistuvia tai poikkeavia asioita eri värejä ja niiden sävyjä käyttäen. Koodausyksikköinä voivat olla sanat, lauseet, rivit, kappaleet tai pidemmät tekstiosiot – lähtökohdista ja tavoitteista riippuen. Koodauksessa tutkija merkitsee aineistoon tutkimustehävän ja -kysymysten kannalta olennaisia asioita. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 A.) Aineistoon merkittiin hyvinvointi, haasteet opiskelussa, tuki opiskelussa, jatko-opiskelupaikka, TE-palveluissa asiointi, vertaistuki, kehittämisideat. Kun aineistoa järjestellään teemojen mukaan, kunkin teeman alle kootaan kustakin haastattelusta ne kohdat, joissa puhutaan ko. teemasta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 B). Olen järjestänyt aineistoon koodatut kohdat kunkin teeman alle. Teemat vastaavat tutkimuskysymyksiä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Vastaajien taustatiedot

Haastateltavia oli seitsemän. Neljä oli Euroopasta, kaksi Asiasta ja yksi Afrikasta. Haastateltavista neljä oli naisia ja kolme oli miehiä. Haastateltavien ikä vaihteli noin 20-vuotiaasta 40-vuotiaaseen. Kaikki muut olivat asuneet Suomessa 1,5 - 2 vuotta, mutta yksi haastateltava oli asunut Suomessa jo kuusi vuotta. Korkeakoulututkinnon kotimaassa oli suorittanut neljä, lukion kaksi ja ammatillisen tutkinnon yksi.

6.2 Hyvinvointi ja jaksaminen opinnoissa

6.2.1 Hyvinvointi

Haastateltavat tunsivat olonsa lähes kotoisaksi Suomessa. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että Suomessa on rauhallista ja maahanmuuttajiin suhtaudutaan hyvin.

Nyt tunnen oloni kotoisaksi Suomessa mutta alussa oli kovin vaikea. Kaikki oli erilaista – elämä, ihmiset. Suomessa maahanmuuttajiin suhtaudutaan oikein hyvin. Tämä yllätti minut. Pidän Suomesta ja suomalaisista. (D)

Joo, suomi on koti. Mä aloitin töihin täällä, sitten se on kotona. Kotimaassa vain kävin koulussa, mulla ei ollut mitään pankkirahaa ja pankkikorttia. Tykkään Suomesta, koska se on rauhallinen, kukaan ei halua tietää mitä sinä teet, voi olla omassa rauhassa. Ei paljon rikos, voi mennä töihin illalla ja ei tarvi pelätä. (F)

Ensin oli vaikea, mutta nyt ma ymmärrän ja opin lisää. Nyt olen jo sopeutunut, se on kyllä vähän erilainen kulttuuri. (G)

Tunnen oloni kotoisaksi Suomessa. Minulla on perhe ja suomalaisen miehen ystävästä tuli mun ystävä. (B)

Olen sopeutunut hyvin, tässä on rauhallista, mutta kieli... Kun kadulla joku ihminen kysyy, olen kuin viisivuotias lapsi. (A)

Yksi haastateltavista kuitenkin koki, että sopeutuminen uuteen kulttuuriin oli hänelle liian vaikeaa. Hän kertoi, että suomen kielen oppiminen on erittäin haastava ja aikaa vievä prosessi.

Se on eri kulttuuri. Kaikki on uusi asia. Paljon, jota mä en ymmärtä. On vielä paljon asioita, jota en ymmärtä, koska on eri mielipito. (C)

Suomen kieli on vaikea. Joskus kotitehtäviin tarvi kaksi – kolme tuntia, tarvi paljon sanaa kääntää. Suomen kieli on paljon eri kotimaan kieli. Joskus ymmärrän kaikki sanat lauseessa, mutta en ymmärrä, mitä koko lause tarkoittaa. Joskus ei saa kääntää omaan kieleen. (C)

6.2.2 Haasteet opiskelussa

Kaikki haastateltavat olivat motivoituneet opiskelemaan suomea ja pitivät opiskelua mielekkäänä, vaikka kokivat, että suomi on vaikea kieli. Melkein kaikilla haastateltavilla oli vähän mahdollisuuksia käyttää suomen kieltä, koska kaikilla kotikieli on muu kuin suomi. Monella ei ole suomalaisia tuttavvia.

Haastateltavat kertoivat, että työn sekä perheen ja lasten takia aikaa ei aina riitä opiskeluun. Sitä huolimatta kukaan haastateltavista ei ollut harkinnut opintojen keskeyttämistä.

Aikuisena opiskella ei ole sama asia kuin nuorena, koska paljon asiaa pitää hoitaa. Jos pitää paljon kotiasiaa hoitaa jää vähemmän aikaa opiskeluun. (C)

Se on eri kieli ja tarvitsee aikaa, tarvitsee harjoitella. Minulla on vähän aikaa harjoitella. Mutta jos mä harjoittelen paljon, mä voin. Joskus en tee tehtäviä kotona. Minulla ei ole perheettä, mutta työ vie aikaa. Olen väsynyt, mutta täytyy. (F)

Lapsiin joskus menee enemmän aikaa, en tule kurssille kun täytyy viettää lapsi esimerkiksi lääkäriin. (D)

Haastateltavat nostivat esille tulevan harjoittelujakson tärkeyttä kielen oppimisen kannalta. Melkein kaikilla oli jo aikaisempaa kokemusta kielikoulutukseen

liittyvästä harjoittelujaksosta. Opiskelijat olivat huolissaan siitä, että tuleva harjoittelujakso ei tue suomen kielen kehitystä. Heitä myös huoletti, että sopiva paikka on vaikea löytää.

Opiskelu ei ole stressaava. Tuleva harjoittelujakso on stressaava, koska en tiedä miten löydän sopivan paikan. (G)

Edellisen kurssiin liittyvässä harjoittelupaikassa pomo oli suomalainen. Suomen kieli kehittyi – ymmärsin enemmän suomea harjoittelun jälkeen, mutta en puhunut. Siellä ei tarvinnut puhua. (D)

Edellinen harjoittelu ei vaikuttanut suomen kielen taitoon, koska työkieli oli englanti. (B)

Työharjoittelu ei aina tue suomen kielen oppimista. Haluaisin löytää sellaisen paikan, jossa olisi mahdollista puhua suomea. (A)

6.2.3 Tuki opiskelussa

Haastateltavat kokivat, että opettajalta sai riittävästi tukea opiskeluissa. Tuki saattoi näkyä ystävällisyytenä, rauhallisuutena sekä kannustamisena. Opettaja otti huomioon jokaisen opiskelijan suomen kielen taitotason ja tarvittaessa järjesti lisäopetusta.

Opettajalta paljon apua kun aikaisemmin. Täällä on rauhallisesti, hän kertoo kaikki selkeästi. Opettaja auttaa, että me osaamme hyvin. Aikaisemmin oli että en ymmärtänyt, mitä opettaja puhuu ja siten tuli stressi. (E)

...nyt on hyvä paras opettaja, aina saa apua tehtäviin...(F)

Hyvä opettaja, ymmärtää että minulle on vaikea oppia suomea, aina yrittää auttaa. Minä ja kaksi muuta opiskelijaa saamme lisäopetusta. (D)

Opettajalla on yksilöllinen lähestymistapa, saan lisäopetusta... (A)

Haastateltavat kertoivat, että he olivat saaneet paljon tukea suomen kielen kehitykseen sekä kulttuuriin tutustumiseen sosionomi-opiskelijalta. Sosionomi-

opiskelija oli harjoittelujaksolla POLKU-koulutuksessa noin kaksi kuukautta syksyn aikana. Silloin haastateltavilla oli mahdollisuus käyttää suomen kieltä epävirallisissakin tilanteissa, esimerkiksi keskustella tai kysyä jostakin välitunnin aikana.

Opiskelijana hän oli meidän opiskelijoiden tasolla. Välitunnilla, ruokatunnilla oli mahdollista keskustella hänen kanssa. Opettaja on korkeammalla tasolla verrattain opiskelijaan. (A)

Harjoittelija selitti, jos emme ymmärtäneet jotakin tunnin aikana. Välitunnilla ja ruokatunnilla kysyttiin kaikesta – elämästä. Välitunnilla hän puhui puhekieltä. (A)

Hän auttoi opettajaa luokassa, kertoi meille suomalaisesta kulttuurista, oli kiva! (B)

6.3 Ohjauksen, neuvonnan sekä tuen tarpeet

Haastatteluista tuli ilmi, että tuen tarpeessa olevat eivät aina pyydä apua opettajalta. Haastavissa tilanteissa haastateltavat ensisijaisesti olivat toimineet itsenäisesti tai pyytäneet apua läheisiltä ja tutuilta.

Mä tekin kaikki itse. Jos on ongelmia, mä yritän tehdä itse. Jos piti täyttää lomake ja en ymmärrä kysyn englanniksi. (F)

Jos en tietä, miten toimia, kysyn mieheltä, hän on suomalainen. (B)

Mies oli auttanut, minulle ei mennyt vaikea, koska hän tietää. Ensimmäiset kurssit löysin itse ja mies auttoi, koska halusin oppia suomen kieltä. (E)

Kun oli ongelmia pyysin apua tutuilta. Eivät minun ongelmat kuulu opettajalle! (D)

Yksi haastateltavista koki, että hänen oli vaikea tietää, mistä ja milloin olisi sopivaa kysyä opettajalta. Vaikka opiskelija tarvitsi tukea, ei hän pyytänyt sitä, koska ei halunnut häiritä opettajaa.

Joskus tarvitsee kysyä, mutta yleensä en kysyy. Mä luulen hän tietää suomea. Jos muu asia kysyy häneltä, mahdollinen hän ei halua

vastata mitään. Opettajalla on paljon töitä. Kun on vapana, hän tarvitse levätä. Siksi mä en tie milloin kysyä mitä asia. (C)

Haastateltavat kertoivat, että he kuitenkin tarvitsivat lisätukea opiskelupaikasta muuhun kuin opiskeluun. Tukea tarvitaan ennen kaikkea sopivan jatko-opiskelupakan löytämiseen ja koulutukseen hakemiseen, mutta myös TE-palveluissa asiointiin.

6.3.1 Jatko-opiskelupaikka

Haastattelusta kävi ilmi, että opettajalta sai paljon kannustusta ja tukea. Haastateltavat korostivat opettajan roolia siinä, että puolet syksyllä aloittaneesta ryhmästä talvella pääsi ammatillisiin opintoihin. Opettaja oli jatkuvasti motivoinut ja kannustanut opiskelijoita etsimään jatko-opiskelupaikkoja sekä auttanut hake-
maan.

Mitä toivot, miten voisi sinua auttaa, oletko päättänyt mikä ammatti sinulle sopisi – opettaja kysyy melkein viikoittain. Opettaja motivoi meitä etsimään sopivia opiskelupaikkoja, auttaa hakemisessa. (B)

Opettaja sanoo – hakekaa, hakekaa. Minäkin olen hakenut sähköasentajan koulutukseen, mutta en päässyt. Haluaisin päästä sähköasentajan koulutukseen. Osan tätä työtä hyvin, mutta minulla ei ole todistuksia. Polku-koulutuksen jälkeen haen uudestaan Stadin aikuisopistoon sekä muihin paikkoihin. (D)

Minä varmasti en tietää, mitä minua kiinnosta, mitä minä haluan opiskella. Mä etsin. En keskustellut opettajan kanssa. En vielä. (F)

Olen kiinnostunut hammashoitajan ammatista. Myöhemmin tarvitsen opettajan apua. (G)

Noin puolet ryhmästä on jo saanut jatko-opiskelupaikan ja siirtynyt opiskelemaan ammattia.

Tiedätkö, miksi meitä on niin vähän nyt ryhmässä? Se ei ole siksi, että puolet meistä ovat keskeyttäneet opintoja! He oppivat jo ammattia! (B)

6.3.2 TE-palveluissa asiointi

Haastateltavat kertoivat, että opettaja auttoi opiskelijoita TE-palveluissa asiointissa.

TE-toimistossa asiointiin opettajalta aina saa apua. Lomakkeiden täyttämiseen. Tarvittaessa hän soittaa TE- toimistoon meidän puolesta. (B)

Yksi vastaajista muisti, että syksyn aikana ryhmän opiskelijalle, joka alkuvuodesta siirtyi ammatilliseen koulutukseen, ilmoitettiin TE-palveluista, että hänen opiskeluaan POLKU-koulutuksessa ei enää tueta kotoutumistuella. Opettajalta tuli paljon apua: hän oli monta kerta yhteydessä TE-palveluihin sekä kirjallisesti että puhelimitse. Tuloksena oli myönteinen päätös – kotoutumistuen maksamista opiskelijalle jatkettiin.

6.3.3 Vertaistuki

Melkein kaikki haastateltavat kokivat, että ryhmässä sai paljon vertaistukea muilta opiskelijoilta. Haastateltavat kokivat, että opiskelijaryhmällä oli iso rooli opinnoissa jaksamisessa sekä opiskelun mielekkäänä kokemisessa.

Tykkään tästä kurssista, hyvä ryhmä, hyvä opettaja. Mielelläni aamulla tulen kurssille. (D)

Tärkeä on, millaiset ovat kurssikaverit, ne ovat hyviä. Kaikki sujuu hyvin. (G)

Meillä on oikein hyvä ryhmä! Koskaan ei ollut ongelmia. (B)

6.4 Tukimuotojen kehittäminen

Melkein kaikilla haastateltavilla oli jotain opiskeluun liittyviä kehitysehdotuksia. Haastateltavat toivoivat enemmän mahdollisuuksia puhua suomea koulutuksen aikana. He ehdottivat enemmän puhe- ja kuuntelemisharjoituksia luokassa.

Ymmärrän paljon, mutta en osaa käyttää kieltä. Olisi hyvä puhua enemmän luokassa, enemmän puheharjoituksia. (A)

Olisi hyvä, jos puheharjoituksia olisi enemmän, esimerkiksi esitellä äänellä kirjallisia tehtäviä. (G)

Puheharjoituksia ja kuuntelemisharjoituksia lisää... (E)

Useammalla haastateltavalla ei ollut mitään säännöllisiä kontakteja suomalaisiin, paitsi POLKU -koulutuksen opettajaan. He toivoivat kontakteja kantaväestön edustajiin sekä pitkään Suomessa asuneisiin maahanmuuttajiin.

Olisi hyvä tutustua suomalaisiin, mutta myös maahanmuuttajiin, jotka ovat asuneet Suomessa pitkään ja ovat edistyneet – hän onnistui minäkin pystyn. (D)

Luokkaan voisi kutsua suomalaisia vieraita, esimerkiksi ikäihmisiä. Näin opimme kieltä ja tutustumme kulttuuriin... (B)

Haastateltavat ehdottivat, että luokassa opettajan lisäksi voisi olla toinen ihminen, esimerkiksi harjoittelija, keneltä voisi pyytää apua tarvittaessa, kenen kanssa voisi keskustella vapaasti, kysyä suomalaisesta elämästä ja kulttuurista. He itse olivat saaneet tällaista tukea sosionomi-opiskelijalta, joka oli harjoittelujaksolla POLKU -koulutuksessa noin kaksi kuukautta syksyn aikana.

6.5 Yhteenveto

Tutkimuksessa kävi ilmi, että hyvinvointiin ja jaksamiseen opinnoissa vaikuttavat opiskelijan perhe- ja työtilanne sekä äidinkieli ja kotimaan kulttuuri. Hyvinvointia ja jaksamista tukee opettajan rauhallisuus, ystävällisyys ja kannustus sekä hyvä ilmapiiri ryhmässä ja vertaistuki. Haastateltavat nostivat esille myös sosionomiharjoittelijalta saadun tuen opiskelussa ja suomalaiseen kulttuuriin tutustumisessa. Lisäksi opiskelijoiden hyvinvointiin vaikutti kantaväestön myönteinen suhtautuminen maahanmuuttajiin.

Haastatteluista nousi esiin, että opiskelijat tarvitsivat lisätukea sopivan jatko-opiskelupaikan löytämiseen ja koulutukseen hakemiseen sekä TE-palveluissa asiointiin. Myös sopivaa työharjoittelupaikkaa oli vaikea löytää itsenäisesti. Lisäksi tuli ilmi, että tuen tarpeessa olevat opiskelijat eivät aina pyytäneet apua opettajalta.

Opiskelijoiden tukimuotoja voisi kehittää seuraavilla tavoilla: Voisi järjestää tapaamisia, keskustelutilaisuuksia suomalaisten ja pitkään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien kanssa. Olisi syytä kehittää ja ylläpitää listaa mahdollisista harjoittelupaikoista. Tukihenkilön roolia ja mahdollisuuksia tukihenkilön käyttöön pitäisi miettiä, koska opiskelijat olivat kokeneet sen hyödylliseksi.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten pohdinta ja johtopäätökset

Tutkimuksessa nousi esille, että puutteellisen kielitaidon takia haastateltavat eivät pysty solmimaan kontakteja suomalaisiin, eivätkä osallistumaan yhteiskunnan elämään haluamalla tavalla. Siitä huolimatta melkein kaikki opiskelijat kokivat olonsa kotoisaksi Suomessa. Hyvinvointia ja jaksamista tukee koulutukseen osallistuminen, opettajan ystävällisyys ja kannustus sekä hyvä ilmapiiri ryhmässä. Lisäksi opiskelijoiden hyvinvointiin vaikutti kantaväestön myönteinen suhtautuminen maahanmuuttajiin.

Haastatteluista kävi ilmi, että opiskelijaryhmässä sai paljon vertaistukea. Haastateltavat kokivat, että opiskelijaryhmällä oli iso rooli opinnoissa jaksamisessa sekä opiskelun mielekkäänä kokemisessa. Myös Eloholma ja Kauppila (2012, 97) korostavat tutkimuksessaan, että opiskeluryhmällä on opiskelijoille suuri merkitys. Sen lisäksi, että ryhmästä saa ystäviä ja tukea, ryhmä tukee suomen kielen oppimista opiskelijoiden joutuessa puhumaan suomen kieltä opiskelijoiden eri äidinkielten takia. Kotoutumista Suomeen voi myös ajatella edistävän ajan viettäminen samassa tilanteessa olevien ihmisten kanssa.

Toisaalta, vaikka sosiaalisilla suhteilla maahanmuuttajien opiskeluryhmän sisällä on iso merkitys, haastateltavat kaipaisivat enemmän kontakteja opiskeluryhmän ulkopuolella. Useammalla haastateltavalla ei ollut mitään säännöllisiä kontakteja suomalaisiin, paitsi POLKU-koulutuksen opettajaan. Suokonaution (2008) tutkimuksessa korostuu, että maahanmuuttajien koulutus usein tapahtuu liiaksi erillään muusta yhteiskunnasta ja tulijat ovat tekemisissä vain niiden opettajien kanssa, jotka ovat tottuneet tekemään työtä heidän kanssaan. Näin opiskelijat menettävät rohkeutensa lähteä ulkomaailmaan. (Suokonautio 2008, 114.) Haastatteluissa nousikin esille, että usein opiskelijat kokevat epävarmuutta kielitaidon takia. He eivät aina pysty itsenäisesti ottamaan kontakteja kantaväestön edustajiin vaikka kaipaavat niitä.

Selvityksessä maahanmuuttajien kielikoulutuksesta kotoutumiskoulutuksessa on todettu, että luokkahuonelahtoinen ja kielioppiin keskittyvä opetustapa ei aina harjaannuta kielenkäyttöön. On tärkeää, että kotoutumiskoulutus on työelämänlähtöistä ja että työelämäjakson aikana on mahdollista harjaannuttaa kieli-taitoa autenttisessa ympäristössä. (Pöyhönen ym. 2009, 58–59.) Myös haastateltavat nostivat esille työelämäjakson tärkeyttä. Haastateltavat kokivat, että työharjoittelupaikkaa on vaikea löytää ja vielä vaikeampi löytää sellaista paikkaa, missä olisi mahdollista kehittää suomen kielen taitoja. Syynä voi olla se, että työkieli ei ole suomi tai työssä ei tarvitse ollenkaan käyttää kieltä. Melkein lottovoittona koetaan sellainen harjoittelupakka, joka vastaa opiskelijan ammat-tia. Näyttää siltä, että opiskelijat tarvitsevat lisätukea, jotta jokaiselle löytyisi so-piva harjoittelupaikka. Olisi hyvä, jos koululla olisi lista sopivista paikoista. Voisi-ko tällaista listaa kehittää yhteistyössä TE-palveluiden kanssa? Voisiko tällai-seen kehittämistehtävän suorittaa esimerkiksi sosionomiharjoittelija?

Haastateltavien vastauksista kävi ilmi, että suomen kielen taidon kehittäminen on heidän ensisijainen tavoitteensa POLKU-koulutuksessa. Kaikki haastatelta-vat olivat motivoituneet opiskelemaan suomea ja pitivät opiskelua mielekkäänä. Opiskelijat pitivät tärkeänä sitä, että opettaja puhui heille selkeästi ja rauhalli-sesti sekä järjesti lisäopetusta tarvittaessa. Kaikille suomi ei ole helppo kieli ja moni koki suomen erittäin raskaaksi, mikä johtui siitä, että opiskelijan äidinkieli ja kotimaan kulttuuri eroavat paljon suomen kielestä ja suomalaisesta kulttuuris-ta.

Tutkimuksessa nousi esiin, että opiskelijat eivät puhuneet suomea kotona eikä monella ollut suomalaisia tuttaviam. POLKU-koulutus oli melkein ainoa paikka, jossa opiskelijat käyttivät suomen kieltä säännöllisesti. Samoin Eloholman ja Kauppilan (2012, 96) tutkimuksessa kävi ilmi, että opiskelijat kokivat kielen ke-hittyneen, mutta toivoivat pääsevänsä käyttämään enemmän suomea koulutuk-sen aikana. Haastateltavat toivoivat kontakteja suomalaisiin sekä pitkään Suo-messa asuneisiin maahanmuuttajiin.

Myös Kaljonen (2014, 33) artikkelissaan nosti esille maahanmuuttajien toiveita solmimaan enemmän sosiaalisia suhteita suomalaisen kantaväestön kanssa.

Suomalaisiin on kuitenkin kovin vaikea saada kontaktia, totea Kaljonen. Tämä voisi onnistua järjestämällä vierailukäyntejä tai kutsumalla vieraita luokaan. Tällaisiin tilaisuuksiin voisivat osallistua esimerkiksi ikäihmiset, joilla on vapaa aikaa ja jotka olisivat kiinnostuneita vuorovaikutuksesta maahanmuuttajien kanssa.

Työllistyminen on tärkein maahanmuuttajien kotoutumista edesauttava tekijä (Lemetyinen & Riusala 2004, 12). Tutkimuksessa kävikin ilmi, että vaikka työsäkäynti vaikuttaa kielteisesti opiskelussa edistymiseen ja jaksamiseen, se myös nopeuttaa integraatiota ja lisää hyvinvointia. Normaalin perhe-elämän lisäksi haastatteluissa ei noussut esille merkittäviä henkilökohtaisia opiskeluun vaikuttavia asioita. Toisaalta haastattelu voi olla tilanne, jossa ei haluta kertoa henkilökohtaisista asioista.

Haastateltavat nostivat esille sosionomiharjoittelijalta saadun tuen opiskelussa ja suomalaiseen kulttuuriin tutustumisessa. Koettiin tärkeäksi myös se, että oli joku henkilö, jota oli helppo lähestyä ja jonka kanssa voi puhua vapaasti. Opettajalta saatu tuki ja kannustus koettiin hyvin tärkeäksi, mutta usein ajateltiin, että on sopimattomia kysymyksiä, sopimattomia hetkiä – joku muu on jo kysynyt jotakin opettajalta ja joku toinen odottaa vuoroaan. Osa haastateltavista myös koki, että opettaja on heihin verrattuna korkeammalla tasolla. Sen sijaan sosionomiharjoittelijan koettiin olevan opiskelijoiden kanssa samalla tasolla. Olisi hyvä, jos koululta löytyisi tukihenkilö, mieluummin ei opettaja, jolle opiskelijat uskaltaisivat puhua sekä isoista että pienistä haasteista. Tällaisena tukihenkilönä voisi toimia, esimerkiksi sosionomi. Toinen vaihtoehto on sosionomiharjoittelija, mutta sosionomin harjoittelujakso on paljon lyhyempi kuin POLKU -koulutus.

Tutkimuksessa nousi esille, että haastateltavat tarvitsivat tukea sopivan jatko-opiskelupaikan löytämiseen ja koulutukseen hakemiseen sekä TE-palveluissa asiointiin. Haastateltavat korostivat opettajan roolia siinä, että puolet syksyllä aloittaneesta ryhmästä talvella pääsi ammatillisiin opintoihin. Opettaja oli jatkuvasti motivoinut ja kannustanut opiskelijoita etsimään jatko-opiskelupaikkoja sekä auttanut hakemaan. Melkein kaikki POLKU-koulutusta keväälläkin jatkaneet opiskelijat toivoivat jatko-koulutukseen pääsyä.

Maahanmuuttajien määrä kasvaa ja on tärkeä huolehtia opiskeluryhmän ja opiskelijoiden hyvinvoinnista maahanmuuttajien koulutuksissa. Tämän tutkimuksen tulosten lisäksi tarvittaisiin laajempaa Helsingin kaupungin kotoutumiskoulutusta kattavaa tutkimusta, jossa huomioidaan myös opettajien kokemukset ja näkemykset.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Aineiston tuottamisen olosuhteista täytyy kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti. Haastattelututkimuksessa kerrotaan olosuhteista ja paikoista, joissa aineisto kerättiin sekä käytetystä ajasta, mahdollisista häiriötekijöistä ja virhetulkinnoista. Kerrotaan myös tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. Laadullisessa analyysissä on kerrottava luokittelujen sekä tulkintojen perusteet. (Hirsjärvi ym. 2012, 232–233.) Tässä työssä pyrittiin kertomaan haastattelutilanteista, paikasta, käytetyistä ajasta. Lisäksi pyrittiin todentamaan tutkimusselostetta suorilla lainauksilla aineistosta.

Tutkijan pitäisi olla lähdekriittinen. Pitäisi kiinnittää huomiota kirjoittajan tunnettuuteen, lähteen ikään ja uskottavuuteen sekä totuudellisuuteen ja puolueettomuuteen. (Hirsjärvi ym. 2012, 113–114.) Tutkimuksessa pyrittiin hyödyntämään monipuolisesti eri lähteitä. Mahdollisuuksien mukaan on käytetty tuoreita, ajankohtaisia tietoja.

Tutkimus perustui yksittäisten ihmisten kokemuksiin ja mielipiteisiin, eikä tutkimustuloksia voi yleistää. Tutkimuksesta ei voida vetää yleisiä johtopäätöksiä kotoutumiskoulutuksiin osallistuvien opiskelijoiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta. Haastatteluun on saattanut valikoitua onnekkaita, jotka eivät tarvitseet paljon tukea. Kaikilla haastateltavilla oli hyvä koulutustausta sekä perhe ja läheiset, jotka ovat asuneet Suomessa jo pitempään. On kuitenkin myös maahanmuuttajia, joille opiskelu kotoutumiskoulutuksessa on haasteellisempaa ja jotka tarvitsevat enemmän ohjausta sekä tukea.

Ihmistieteissä tunnistamattomuus otetaan itsestään selvänä lähtökohtana sovitessa tutkittavien kanssa aineiston ja sen otteiden esittämisestä tutkimusjulkaisuissa. Lähtökohta on tarve suojella tutkittavia mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta. Kuulan mukaan tutkija kantaa vastuun tutkittavien yksityisyyden suojasta. (Kuula, 2011, 201–204.) Haastateltavat nimettiin kirjaimin A, B, C, D, E, F ja G, jotta heitä ei voida tunnistaa. Haastateltavien taustatiedoista kerrottiin vain oleelliset seikat.

Haastatteluista kertynyttä aineistoa käytettiin vain tutkimuksessa ja haastattelutallenteet tuhottiin litteroinnin jälkeen. Lisäksi tutkimusta varten on hankittu asianmukainen tutkimuslupa.

7.3 Ammatillinen kasvu

Tulevana sosionomina ammatillinen kasvuni alkoi, kun aloitin opinnot Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Orientoivat opinnot, koulusta saatu teoretieto sekä useat harjoittelujaksot ovat auttaneet kehittymään ammatillisesti. Opinnäytetyöprosessini käynnistyi keväällä 2014. Koin sen melko haastavaksi, mutta myös kehittäväksi ja antoisaksi. En aina onnistunut pysymään aikataulussa. Tiedon haku osoittautui haastavaksi, koska tutkimuksia maahanmuuttajaopiskelijoiden kokemuksista on vähän.

Nykypäivänä maahanmuuttajatyöhön liittyvät kysymykset ovat tärkeä osa sosionomin osaamisaluetta. Vaikka itse olen maahanmuuttaja, tutkimuksiin tutustuminen ja opiskelijoiden haastattelut ovat antaneet minulle paljon uutta tietoa. Huomasin, että kuusi vuotta sitten muuttanut opiskelija ei tunne oloa kotoisaksi Suomessa. Hän kertoi, että on vielä paljon suomalaiseseen elämään ja kulttuuriin liittyviä asioita, jota hän ei ymmärrä. Huomasin myös, että on opiskelijoita, jotka tuntevat oloa kotoisaksi Suomessa vaikka ovat muuttaneet 1,5 - 2 vuotta sitten. Yllätyin, kuinka eri tavalla erilaiset ihmiset kokevat integraatioprosessinsa sekä kuinka eripituisia nämä prosessit voi olla.

Olen suorittanut Stadin ammattiopistossa kaksi harjoittelujaksoa, joissa tehtäviin kuului muun muassa maahanmuuttajaopiskelijoiden henkilökohtainen ohjaus. Olen edelleen kiinnostunut työskentelystä maahanmuuttajien parissa. Valitettavasti aikuisopetuksessa, mukaan lukien maahanmuuttajille tarkoitetut koulutukset, ohjausta järjestää vain opettaja yksilöohjauksena sekä ryhmäohjauksena. Sen sijaan nuorten opetuksessa sekä peruskoulussa sosionomin on mahdollista toimia koulukuraattorina. Mielestäni näin tulisi olla myös aikuisopetuksessa.

LÄHTEET

- Aarola, Tuija 2013. Monikulttuurinen ohjaus osana henkilökohtaistamisprosessia. Teoksessa Ammattikasvatuksen aikakauskirja 4.2013, 61–75.
- Anis, Merja 2013. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Flågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto, 147–161.
- Castaneda, Anu E; Rask, Shadia; Koponen, Päivikki; Mölsö, Mulki & Koskinen, Seppo (toim.) 2012. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi: tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinninlaitos.
- Eloholma, Sanna & Kauppila, Elina 2012. ”Minä sanoin opettajalle ensin haluaisin löytää työtä jos minä voin” – maahanmuuttajien kokemuksia Mava-koulutuksesta. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.11.2014. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40188/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201211072879.pdf?sequence=1>.
- Helsingin kaupunki 2014. Maahanmuuttajataustaisten nuorten koulutuspolut Helsingissä. Työryhmän raportti ja esitys toimenpiteiksi. Viitattu 5.5.2014. <http://www.hel.fi/hki/Opev/fi/Palvelut/Julkaisut/Muita+julkaisuja>.
- Helsingin kaupunki 2015 A. Maahanmuuttajien koulutus. Viitattu 20.3.2015. http://www.hel.fi/hki/ammattillinen/fi/Aikuiskoulutus/maahanmuuttajien_koulutus.
- Helsingin kaupunki 2015 B. Suomen kieltä maahanmuuttajille. Viitattu 29.1.2015. http://www.hel.fi/hki/ammattillinen/fi/Aikuiskoulutus/maahanmuuttajien_koulutus/mava%20polku.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2012. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, Hannu-Pekka ym. 2014. Oikealla neuvolla oikean paikkaan. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

- Joki, Sirpa 2013. Opinto-ohjaus ja myöhään Suomeen muuttaneet nuoret aikuisten perusasteella. Teoksessa: Vesa Korhonen & Pauli Puukari (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 237–247.
- Kaljonen, Päivi 2014. EU:n ulkopuolelta tulleiden maahanmuuttajien kertomaa: kokemuksia sosiaalisesta integraatiosta suomalaiseen arkeen. Teoksessa Katja Ihamäki & Päivi Kaljonen (toim.) Kotouttamista ja kohtaamisia. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. (12–36). Viitattu 17.4.2015
http://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/AATOS/PDF/AATOS_14_Kotouttamista_ja_kohtaamisia.pdf#page=13.
- Kilpinen, Jaana 2009. Maahanmuuttajien ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämisselvitys. Viitattu 3.11.2014.
http://www.oph.fi/download/119385_Maahanmuuttajien_ammattillisen_peruskoulutuksen_keskeyttamisselvitys.pdf.
- Kuronen, Ilpo & Savuaho, Tiina 2006. Minä valitsin uusi elämä: Kontaktiprojektin maahanmuuttaja-asiakkaiden tarinoita kotoutumisesta ja viranomaisten kokemuksia maahanmuuttajatyöstä. Mikkeli: Etelä-Savon koulutuksen kuntayhtymä, kehittämisyksikkö. Viitattu 6.2.2015.
http://www.tampere.fi/material/attachments/m/5kCNqBIHO/Mina_valitsin_uusi_elama.pdf.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386, 30.12.2010. Viitattu 5.11.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20kotoutumisen%20edistämisestä>.
- Lemetyinen, Telle & Riusala, Kimmo 2004. Selvitys maahanmuuttajatyöstä saaduista kokemuksista ja parhaista käytännöistä Pohjanmaalla. Helsinki: Työministeriö.
- Onnismäa, Jussi 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Helsinki: Gaudeamus.

- Opetusministeriö 2009. Opetusministeriön maahanmuuttopoliittiset linjaukset 2009. Viitattu 7.11.2014.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm48.pdf?lang=fi>.
- OPH 2012. Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen perusteet 2012. Viitattu 30.10.2014.
http://www.oph.fi/download/139342_aikuisten_maahanmuuttajien_kotoutumiskoulutuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2012.pdf.
- Pakarinen, Eine 2013. Monikulttuurinen ohjaus aikuiskoulutuksessa. Teoksessa: Vesa Korhonen & Pauli Puukari (toim.) Monikulttuurinen ohjaus ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 279–294.
- Pöyhönen, Sari, Tarnanen, Mirja, Kyllönen, Teija, Vehviläinen, Eeva-Maija & Rynkänen, Tatjana 2009. Kielikoulutus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto Soveltavan kielitutkimuksen keskus. Viitattu 26.2.2015.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36608/maahanmuuttajien%20kielikoulutus.pdf?sequence=1>.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006 A. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. Viitattu 25.3.2015.
http://www.fsd.uta.fi/metelmäopetus/kvali/L7_2_2.html.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006 B. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. Viitattu 25.3.2015.
http://www.fsd.uta.fi/metelmäopetus/kvali/L7_3_4.html.
- Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologia. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Flägel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto, 63–77.
- Sisäministeriö 2012. Valtioneuvoston periaatepäätös Maahanmuuton tulevaisuus 2020-strategia. Viitattu 30.10.2014.
http://www.intermin.fi/download/51686_Maahanmuuton_tulevaisuus_2020_LOW-res_FINNISH.pdf?5d7d3b9fd601d188.

- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010. Esitys sosionomi (AMK) –
tutkinnon kompetensseista Viitattu 11.11.2014.
www.diak.fi/opiskelu/harjoittelu/Documents/Sosiaaliala.pdf.
- Stadin aikuisopisto 2014. Aikuisopiskelijan opas 2014–2015. Helsinki: Stadin
ammattiopisto. Viitattu 9.3.2015.
http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f8a3d49e-1065-4d0e-9b10-6dd0553e3da4/SAO_Aikuisopiskelijan_opas_nettiin4.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=f8a3d49e-1065-4d0e-9b10-6dd0553e3da4.
- Suokonautio, Jaana 2008. Palapelin palat paikoilleen. Maahanmuuttajien ko-
kemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämisek-
si. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 25.2.2015.
<http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=bb69a16a-ef16-44cd-9785-80b858f9b384>.
- Syrjälä, Eija 2013. Monikulttuurinen ohjaus ammatillisessa oppilaitoksessa. Te-
oksessa Vesa Korhonen & Sauli Puukari (toim.) Monikulttuurinen
ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 248–257.
- Tilastokeskus 2014. Viitattu 7.11.2014.
https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#vaestonmuutokset.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, Kati 2013. Maahanmuuttajien vastaanotto ja kotouttaminen kunnis-
sa. Teoksessa: Vesa Korhonen & Pauli Puukari (toim.) Monikulttuu-
rinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus, 191–205.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Valtion kotouttamisohjelma. Viitattu
30.10.2014.
https://www.tem.fi/files/34181/TEMjul_27_2012_web.pdf.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Kotoutumisen kokonaiskatsaus. Viitattu
22.4.2015
http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö i.a A. Maahanmuutto kasvaa ja monipuolistuu. Viitat-
tu. 10.3.2015
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyyn_tautaa/maahanmuutto_kasvaa_ja_monipuolistuu.

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. B. Kotoutumislaki ohjaa kotouttamista. Viitattu 9.3.2015.

http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tautaa/kotoutumislaki_ohjaa_kotouttamista.

Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. C. Monialainen yhteistyö. Viitattu 9.3.2015.

http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_tautaa/kotouttamistyon_periaatteet/monialainen_yhteistyo.

VATT 2014. Maahanmuuttajien integroituminen Suomeen. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. Viitattu 30.10.2014.

http://www.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/j67.pdf.

LIITE 1: Teemahaastattelurunko

Taustatiedot

1. Kuinka vanha olet?
2. Mistä olet kotoisin?
3. Kuinka kauan olet asunut Suomessa? Miksi muutit Suomeen?
4. Aikaisempi koulutus, olitko töissä kotimaassa?
5. Missä koulutuksessa olet ollut Suomeen tulon jälkeen?
6. Oletko ollut töissä Suomessa?

Hyvinvointi ja jaksaminen opinnoissa

7. Tunnetko olosi kotoisaksi Suomessa?
8. Minkälaisissa tilanteissa käytät suomea ja kuinka usein?
9. Millaisia eroja/yhtäläisyyksiä Suomen ja kotimaan kulttuureissa on?
10. Millaisia vaikeuksia on liittynyt Suomeen muuttamiseen ja kotoutumiseen?
11. Saatko tarpeeksi tukea opiskeluissa? Millaista?
12. Miten perhe ja läheiset tukevat opiskeluasi?
13. Mitkä ovat suurimmat haasteet opiskelussa?
14. Oletko harkinnut opintojen keskeyttämistä? Miksi?

Ohjauksen, neuvonnan ja tuen tarpeet

15. Koetko tarvitsevasi lisätukea opiskelupaikasta muuhun, kuin opintoihin?
16. Millaisiin vaikeuksiin tarvitsit ohjausta/neuvontaa/tukea opiskelun aikana? Keneltä sait apua?
17. Millaista tukea olet kokenut opiskelupaikassa?

Tukimuodot ja niiden kehittäminen

18. Mikä tukisi opiskelua vielä paremmin? Mitä toivot lisää?
19. Mikä on eniten kuormittanut opinnoissasi? Miten sen voisi välttää?
20. Minkälaista apua ja tukea toivoisit lisää?

LIITE 2: Haastattelupyyntö

Hei POLKU- ammatillista suomen kieltä aikuisille maahanmuuttajille - koulutukseen osallistuja!

Olen viimeisen vuoden sosionomiopiskelija Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä, jossa selvitän osallistuneiden opiskelijoiden kokemuksia kotoutumiseen liittyvän ohjauksen, neuvonnan ja tuen mahdollisia kehittämistarpeita maahanmuuttajakoulutuksessa. Toivon, että sinulla olisi mahdollisuus osallistua tutkimukseen.

Tutkimuksen tavoitteena on aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden tukimuotojen kehittäminen heidän kokemusten perusteella. Kokemusten kerääminen tapahtuu haastatteluiden avulla keväällä 2015 Stadin aikuisopiston Koskelantien toimipaikkaan tiloissa. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Haastattelut kestävät noin 30–60 min. Haastatteluista kertynyttä aineistoa käytetään vain tutkimuksessa ja se hävitetään asianmukaisesti tutkimustulosten analysoinnin jälkeen. Tutkimuksessa jokaisen anonyymius säilyy eikä kenenkään nimeä tai muuta tietoa, josta yksittäistä henkilöä voisi tunnistaa, tule esille tutkimustuloksissa.

Tutkimustulokset on luettavissa Theseus- tietokannassa keväällä 2015.

Mikäli haluat osallistua haastatteluun, kerro suomen kielen opettajalle.

Ystävällisin terveisin

Lilia Slivinskaia

Sosionomiopiskelija (AMK)

Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Helsinki

LIITE 3: Suostumus haastatteluun

Haastattelun tekijä: Lilia Slivinskaia
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki

Osallistun vapaaehtoisesti haastatteluun. Allekirjoituksella annan suostumukse-
ni haastattelusta kertyvän aineiston käyttöön opinnäytetyössä.

Paikka ja aika:

Haastateltavan allekirjoitus:

Nimenselvennys: